

Ljubljana, 10. september 2019

POGLED NA IZOBRAŽEVANJE 2019

EDUCATION AT A GLANCE 2019

V nadaljevanju si lahko preberete več o zborniku Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) *Education at a Glance* (EAG), "Pogled na izobraževanje" 2019, uradno objavljenem v torek, **10. septembra 2019, ob 11.00**.

I. PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE IN PROCESA PRIPRAVE

EDUCATION AT A GLANCE (EAG) je najobširnejši mednarodni zbornik izbranih primerljivih podatkov o stanju in učinkih izobraževanja v 36 [državah članicah OECD in partnerskih državah](#) (Kolumbija,¹ Kostarika, Argentina, Brazilija, Ljudska republika Kitajska, Indija, Indonezija, Ruska federacija, Savdova Arabija in Republika Južna Afrika). Namen zbornika je omogočiti in spodbujati mednarodno primerjalni pogled in vzajemno učenje pri razvijanju izobraževalnih politik in sistemov v državah.

Publikacija je rezultat sodelovanja držav članic, institucij in strokovnjakov, ter Sekretariata OECD, v okviru programa INES ("Indikatorji izobraževalnih sistemov") za zbiranje podatkov in razvoj mednarodno primerljivih kazalnikov na področju izobraževanja.

EAG izide vsako leto, običajno jeseni, v tiskani in elektronski obliki: http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance_19991487 (prvič je izšel leta 1992). Določene preglednice, poudarki iz ugotovitev za posamezne države (*Country notes*) in povzetki, kakor tudi pregledi virov, metod in tehničnih opomb (*Annexes*), so objavljeni zgolj na spletni strani OECD. Publikacija (okvirno 500 strani) je dostopna v angleškem, francoskem in nemškem jeziku, nekateri letniki publikacije pa tudi v španskem in portugalskem jeziku.

Podatki/kazalniki EAG so razporejeni v štiri vsebinske sklope:

- poglavje A (kazalniki A): Učinki izobraževalnih institucij in vplivi učenja
- poglavje B (kazalniki B): Dostopnost, udeležba in napredovanje v izobraževanju
- poglavje C (kazalniki C): Finančni viri v izobraževanju
- poglavje D (kazalniki D): Učitelji, učno okolje in organizacija v šolah

Posamezni kazalniki so opisani pri točki V.

¹ 25. maja 2018 je Kolumbija prejela povabilo Sveta OECD za vstop v Organizacijo za ekonomsko sodelovanje in razvoj. Pri pripravi publikacije EAG je bila Kolumbija že upoštevana za izračun OECD povprečja, medtem pa je v Kolumbiji še potekal proces ratifikacije in deponiranja listine o pristopu h Konvenciji OECD.

Vsako poglavje vsebuje 6 do 7 kazalnikov, ki jih izberejo sodelujoči v okviru programa INES na mednarodni ravni. Države lahko sodelujejo tudi pri razvijanju kazalnikov. Razdelek vsakega kazalnika obsega več preglednic in grafov (slik), opis konteksta, glavne ugotovitve, analizo podatkov ter definicije, opis metodologije in vire, pri določenih kazalnikih tudi opis trendov ali okvir z besedilom, ki dodatno osvetljuje vsebino. Nekatere preglednice, potrebne za natančnejše razumevanje podatkov, pregledi virov, metod in tehničnih opomb so dodani v aneksih. Podatki so prikazani primerjalno glede na povprečje med državami OECD, EU23 (države članice EU in OECD), G20 in v nekaterih primerih tudi glede na povprečje vseh držav.

Glavni viri EAG so: vprašalniki UOE (skupni vprašalniki UNESCO, OECD in EUROSTAT), drugi podatkovni viri o prebivalstvu (npr. raziskava delovne sile in statistični podatki o dohodku in življenjskih pogojih), letni vprašalniki mrež INES NESLI in LSO², priložnostni oziroma periodični vprašalniki o izbranih vprašanjih, skupni vprašalnik mrež NESLI in Eurydice o obsegu pouka in plačah učiteljev in ravnateljev, podatki iz mednarodnih raziskav OECD PISA (program mednarodne primerjave dosežkov petnajstletnikov), TALIS (mednarodna raziskava o poučevanju in učenju) in PIAAC (mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih).

Nekateri kazalniki temeljijo na podatkih izpred treh do štirih let (predvsem finančni podatki), nekateri so sodobnejši, izpred enega do dveh let. Podatki o obsegu pouka prikazujejo stanje v tekočem letu.

Za primerjavo izobraževalnih sistemov v različnih državah se uporablja **mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja ISCED**, ki razvršča izobraževalne programe in izide po ravneh in izobraževalnih področjih. Uporaba klasifikacije omogoča, da so nacionalni statistični podatki zbrani in prikazani na mednarodno primerljiv način. V poročilu 2019 je uporabljena klasifikacija ISCED 2011³, če ni drugače navedeno. Več o klasifikaciji ISCED 2011 je mogoče prebrati v priročniku, objavljenem na spletni strani <http://www.oecd.org/education/isced-2011-operational-manual-9789264228368-en.htm>.

Popravki in dopolnitve publikacije po prvi objavi so navedeni na spletni strani (<http://www.oecd.org/publishing/corrigenda> in https://www.oecd-ilibrary.org/education/data/education-at-a-glance_eag-data-en).

Na spletišču OECD.Stat (<https://stats.oecd.org/>) je dostopna zbirka podatkov EAG, ki vsebuje neobdelane podatke in kazalnike iz EAG, kot tudi metapodatke. Zbirka podatkov EAG omogoča uporabnikom, da razčlenijo in analizirajo podatke na več načinov, kot je to mogoče v publikaciji.

² Program INES - program OECD za indikatorje izobraževalnih sistemov; NESLI – mreža za zbiranje in presojanje opisnih podatkov o strukturah, politikah in praksah v izobraževanju; LSO – mreža za zbiranje in razvijanje podatkov o ekonomskih in socialnih učinkih izobraževanja ter učinkih izobraževanja, povezanih s trgom dela

³ Zadnjo prenovljeno različico klasifikacije ISCED 2011 je sprejela Splošna konferenca UNESCO novembra 2011.

II. SLOVENIJA IN EAG

Slovenija je k programu INES ("Indikatorji izobraževalnih sistemov") pristopila leta 2005, njeni podatki so bili prvič objavljeni v EAG 2007. Leta 2012 se je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport vključilo tudi v mrežo INES NESLI za zbiranje in presojanje opisnih podatkov o strukturah, politikah in praksah v izobraževanju. Poleg mreže NESLI deluje v okviru programa še mreža LSO za zbiranje in razvijanje podatkov o ekonomskih in socialnih učinkih izobraževanja ter učinkih izobraževanja, povezanih s trgom dela. Slovenija v mreži LSO ne sodeluje.

Podatke za Slovenijo posreduje Statistični urad Republike Slovenije (statistične podatke, kazalnike A–C in nekatere D) in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (predvsem opisne podatke za kazalnike D in kazalnik B2 o predšolski vzgoji in varstvu).

Za razumevanje slovenskih podatkov je pomembno pojasnilo o tem, kako pri nas razvrščamo vzgojo in izobraževanje glede na klasifikacijo ISCED 2011, ki razlikuje med osmimi ravni izobraževanja:

ISCED 0 – predšolska vzgoja in izobraževanje: prvo starostno obdobje (ISCED 01) in drugo starostno obdobje (ISCED 02) predšolske vzgoje

ISCED 1 – primarno izobraževanje: osnovnošolsko izobraževanje od 1. do 6. razreda (1. in 2. vzgojno-izobraževalno obdobje)

ISCED 2 – nižje sekundarno izobraževanje: osnovnošolsko izobraževanje od 7. do 9. razreda (3. vzgojno-izobraževalno obdobje)

ISCED 3 – višje sekundarno izobraževanje: srednješolsko izobraževanje

ISCED 4 – posekondarno neterciarno izobraževanje: v Sloveniji ni izobraževanja na tej ravni

ISCED 5 – krajše terciarno izobraževanje: višje strokovno izobraževanje

ISCED 6 – prva stopnja (*Bachelor*): izobraževanje po študijskih programih prve stopnje

ISCED 7 – druga stopnja (*Master*): izobraževanje po študijskih programih druge stopnje

ISCED 8 – doktorsko izobraževanje: doktorsko izobraževanje (študijski programi tretje stopnje)

Navedba "sekundarno izobraževanje" (*secondary education*) tako za Slovenijo pomeni, da podatki zajemajo skupaj 3. vzgojno-izobraževalno obdobje osnovne šole in srednješolsko izobraževanje.

Navedba "poklicno" (*vocational*) izobraževanje vključuje nižje in srednje poklicno izobraževanje, srednje strokovno in tehniško izobraževanje ter poklicno-tehniško izobraževanje.

Navedba "splošno višje sekundarno izobraževanje" (*general upper secondary*) v Sloveniji pomeni gimnazijsko izobraževanje.

Več pojasnil o razvrstitvi izobraževanja, tudi prejšnjega višje- in visokošolskega izobraževanja, je na voljo na spletni strani Inštituta za statistiko UNESCO (UIS), v rubriki "ISCED MAPPINGS" (<http://uis.unesco.org/en/isced-mappings>).

III. SPLOŠNI POUDARKI IZ ZBORNIKA EAG 2019⁴

Osrednja tema EAG 2019 je terciarno izobraževanje. V zadnjem desetletju je le-to doseglo izjemno rast po vpisu in financiranju. Izpostavljena je vloga terciarnega izobraževanja pri soočanju z ekonomskimi, okoljskimi in družbenimi spremembami. Podatki kažejo na to, da imajo terciarno izobraženi mladi boljše možnosti v življenju. Vse večje je tudi zanimanje politike za zagotavljanje primerjalnih analiz o napredovanju študentov, uspešnosti diplomantov in vloženih virih. Večina kazalnikov (razen B2, B3, C7, D1 in D4) v EAG 2019 zajema tudi analizo terciarnega izobraževanja. Več kazalnikov analizira vključenost in napredovanje v terciarnem izobraževanju ter vpliv le-tega na ekonomske in socialne izide ter trg dela. Analize zajemajo kazalnike o finančnih in človeških virih. V letošnji publikaciji obstoječi nabor dopolnjujejo trije novi kazalniki, ki ponujajo dodatno analizo stopnje dokončanja študija, doktorantov⁵ in njihovih izidov na trgu dela ter sistemov vpisa v terciarno izobraževanje.

Pozornost poglavja EAG 2019 o ciljih trajnostnega razvoja (SDG) Agende za trajnostni razvoj je usmerjena na poti učenja mladih in daje podlage za poučene razprave o njihovi perspektivi in zaposlovanju v državah OECD in partnerskih državah. Poglavje, ki ne temelji le na cilju SDG 4 (kakovostna izobrazba), ampak tudi na cilju SDG 8 (dostojno delo in gospodarska rast), opisuje prehajanje s srednje na višje ravni izobraževanja, napredovanje na višjih ravneh izobraževanja ter prehajanje iz izobraževanja na trg dela.

Povpraševanje po terciarnem izobraževanju je kljub večji ponudbi diplomantov še vedno veliko

V državah OECD je imelo v letu 2018 terciarno izobrazbo povprečno 44 % mlajših odraslih, starih 25–34 let, kar je 9 odstotnih točk več kot leta 2008. K tej rasti je največ prispevala širitev populacije odraslih z diplomo študijskih programov prve stopnje (*bachelor's degree*). Zaposlitvena prednost terciarno izobraženih mlajših odraslih v primerjavi s srednješolsko izobraženimi je v zadnjem desetletju ostala dokaj stalna. Terciarno izobraženi odrasli so manj verjetno dolgotrajno brezposelni, leta 2018 je bila stopnja njihove delovne aktivnosti 9 % višja kot pri odraslih s srednješolsko izobrazbo. Terciarno izobraženi odrasli prejemajo tudi višjo plačo, čeprav se le-ta razlikuje glede na področje študija. Razlika v plači se povečuje tudi s starostjo: 25–34-letniki s terciarno izobrazbo zaslužijo 38 odstotnih točk več kot vrstniki s srednješolsko izobrazbo, 45–54-letniki pa zaslužijo 70 odstotnih točk več od srednješolsko izobraženih.

Izobraževalni sistemi so olajšali dostop do terciarnega izobraževanja, vendar še vedno ostajajo nekatere vrzeli

Zagotavljanje mehanizmov finančne pomoči je prispevalo k večji dostopnosti terciarnega izobraževanja. V državah z najvišjimi šolninami več kot 70 % študentov prejema štipendije ali posojila. Nadaljevanje študija v magistrskih in doktorskih študijskih programih je ostalo na enaki ravni, čeprav višja raven izobrazbe prinaša sorazmerno večji donos glede na začetni vložek. Letni stroški teh programov so podobni stroškom za pridobitev diplome prve stopnje v več kot polovici držav OECD, medtem ko je zaslužek v povprečju višji za 32 odstotnih točk.

Nekateri sektorji še vedno bijejo bitko za usposobljene delavce, ki jih potrebujejo. V letu 2017 je le 14 % diplomantov je končalo študij s področja tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva ter le 4 % s področja informacijske in komunikacijske tehnologije, kljub temu da sta obe področji najpogostejše povezani z največjo zaposlenostjo, plačo in drugimi ugodnimi izidi na trgu dela. Na obeh področjih je izrazito manj žensk – manj kot 25 % povprečno v državah OECD.

Prehodi iz srednješolskega izobraževanja in sistemi vpisa v terciarno izobraževanje vplivajo na napredovanje v izobraževanju

⁴ Povzeto po besedilu EAG 2019.

⁵ Diplomanti doktorskega študija.

Več kot 40 % mladih, starih 19–20 let, v skoraj polovici držav OECD je vključenih v terciarne študijske programe. Povprečna starost ob vstopu v programe prve stopnje se giblje od 18 let na Japonskem do 25 let v Švici. V državah, kjer se večji delež mladih vpiše v splošne srednješolske programe, je večja verjetnost, da se bodo v terciarno izobraževanje vpisali mlajši. Vpis v terciarno izobraževanje je odprt v več kot polovici držav in gospodarstev, medtem ko druge države uporabljajo za vpis selektivna merila, kot so učni uspeh, uspeh na izpitih in ponekod vrsta srednješolskega programa.

V državah OECD je povprečno 17 % novincev terciarnega izobraževanja vpisanih v program krajšega terciarnega izobraževanja, 76 % novincev v študijski program prve in 7 % druge stopnje. Vendar ob začetku drugega letnika v povprečju 12 % študentov prve stopnje ni več vpisanih v terciarno izobraževanje. Le 39 % pa jih diplomira v času teoretičnega trajanja programa. V naslednjih treh letih jih diplomira še 28 %. Moški študenti in študenti, ki so predhodno končali srednje poklicno izobraževanje, se bodo na splošno manj verjetno vpisali in pridobili terciarno izobrazbo. Terciarno izobraževanje ima pomembno vlogo pri vseživljenjskem učenju – v državah OECD je povprečno več kot tri četrtine odraslih, starih 30–39 let, v izobraževanju vključenih v terciarni program.

Povečano financiranje je spodbudilo širitev terciarnega izobraževanja

Med letoma 2005 in 2016 se je v državah OECD poraba za terciarne ustanove povprečno povečala za 28 odstotnih točk, kar je več kot dvakrat več od deleža vpisanih študentov (12 %). Vendar sta se število študentov in celotna poraba od leta 2010 povečevala počasneje. Leta 2016 so izdatki na študenta terciarnega izobraževanja znašali 15.556 USD, od tega je bila približno tretjina namenjena raziskavam in razvoju. Medtem ko se je iz zasebnih virov financiralo več kot 30 % izdatkov, so se v letih 2007–2017 v polovici držav z razpoložljivimi podatki šolnine za študijske programe prve stopnje povečale za več kot 20 odstotnih točk. V večini držav se je v obdobju 2005–2017 povečalo število akademskega osebja, v državah OECD povprečno 1 % na leto, kar je podobno kot delež vpisanih.

Delež dijakov, ki so zaključili srednješolsko izobraževanje⁶, se je v zadnjem desetletju povečal

Čeprav se je v državah OECD delež tistih, ki so zaključili srednješolsko izobraževanje, med letoma 2005 in 2017 povečal za 5 odstotnih točk, še vedno kar 15 % odraslih, starih 25–34 let, leta 2018 ni dosegalo te ravni izobrazbe. Leta 2017 je v državah OECD poklicno izobrazbo pridobilo povprečno 40 % dijakov, ki so prvič končali srednješolsko izobraževanje; v Avstriji, na Češkem, Slovaškem in v Sloveniji je delež le-teh večji kot 66 %.

Države OECD so leta 2016 porabile povprečno 3,5 % BDP za primarne, sekundarne in posekudarne neterciarne ustanove, javni izdatki za te ravni pa so se od leta 2005 povečali za 18 %. K temu povečanju so prispevali manjši oddelki in višje plače učiteljev. Na nižji sekundarni ravni se je povprečni oddelek zmanjšal za 6 odstotnih točk, medtem ko so se plače učiteljev obdobju 2005–2017 v državah OECD povečale za 8 odstotnih točk.

Še vedno je težko pridobiti nove kandidate za učiteljski poklic

V večini držav OECD je delež učiteljev primarnega in sekundarnega izobraževanja med prebivalci, starimi 50–59 let, večji od deleža med prebivalci, starimi 25–34 let, kar vzbuja zaskrbljenost zaradi pomanjkanja učiteljev v prihodnosti. Približno 10 % učiteljev primarnega in sekundarnega izobraževanja v državah OECD je mlajših od 30 let. Plače učiteljev se navadno povečujejo s poučevanjem na višjih ravneh izobraževanja, zaslužek učiteljev pa ostaja med 78 % in 93 % zaslužka drugih terciarno izobraženih odraslih. Nasprotno pa ravnatelji zaslužijo vsaj 25 odstotnih točk več kot terciarno izobraženi odrasli. Letno število ur poučevanja učiteljev v

⁶ Višje sekundarno izobraževanje (ISCED 3)

državah OECD se zmanjšuje z višanjem ravni izobraževanja in to je v obdobju 2000–2018 ostalo nespremenjeno v večini držav z razpoložljivimi podatki.

Druge ugotovitve

V letu 2017 je bilo v državah OECD povprečno več kot tretjina otrok, mlajših od treh let, vključenih v predšolsko vzgojo in varstvo, kar predstavlja v primerjavi z letom 2010 povečanje za 7 odstotnih točk za države z razpoložljivimi podatki za obe leti.

V OECD je bilo povprečno 14 % mlajših odraslih, starih 18–24 let, ki se ne izobražujejo oziroma usposablajo in niso zaposleni (NEET). V Braziliji, Kolumbiji, Kostariki, Italiji, Republiki Južni Afriki in Turčiji je takih več kot 25 %.

Odrasli, ki dosegajo višje ravni izobrazbe, pogosteje sodelujejo v kulturnih ali športnih dejavnostih – več kot 90 % terciarno izobraženih odraslih v primerjavi z manj kot 60 % tistih, ki nimajo srednješolske izobrazbe.

Mladi v ciljih trajnostnega razvoja, povezanih z izobraževanjem

Poglavje v EAG 2019 o uresničevanju Ciljev trajnostnega razvoja (SDG) po Agendi 2030, sprejeti leta 2015 v okviru Združenih narodov, v tej izdaji EAG ne temelji le na četrtem cilju (kakovostna izobrazba) ampak tudi na osmem (dostojno delo in gospodarska rast). Opisuje poti, ki jih mladi prehodijo – prehajanje s srednješolske na višje ravni izobraževanja in z izobraževanja na trg dela.

Poročilo ugotavlja, da je v državah OECD povprečno približno ena šestina mladih, starih 15–24 let, vključenih v poklicne programe (ISCED 2–5; kazalnik SDG 4.3.3). Razkorak med deležema mlajših odraslih z doseženo terciarno izobrazbo (SDG 4.3.2) in doseženo srednješolsko izobrazbo se je zmanjšal. Leta 2018 je delež mladih s srednješolsko in posekundarno neterciarno izobrazbo (41%) skoraj enak deležu tistih, s pridobljeno terciarno izobrazbo (44 %).

V več kot četrtini držav OECD in partnerskih državah mladi, ki ne obiskujejo šole (SDG 4.1.5), še vedno predstavljajo več kot 10 % prebivalcev, ki so v uradni starostni skupini za srednješolsko izobraževanje. Kljub temu je nekaterim državam uspelo znatno zmanjšati delež mladih, ki ne obiskujejo šole. Na primer, v Mehiki in Ruski federaciji se je ta delež v obdobju 2005–2017 zmanjšal za najmanj 18 odstotnih točk. Slovenija sodi med države, kjer je bil delež leta 2017 manjši od 5 %.

Glavni poudarki v povzetku EAG 2019 (Slika 1):

TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE

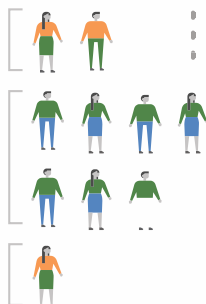
Vključitev v terciarno izobraževanje

Med študenti novinci se jih je vključilo:

17 % v krajše programe

76 % v programe prve stopnje

7 % v programe druge stopnje.

Študenti programov prve stopnje:

Časovni pregled študija na prvi stopnji (leta)

12 % opusti študij do začetka drugega leta.

Vsaj dodatnih **12 %** opusti študij pozneje.

28 % diplomira v naslednjih treh letih.

39 % diplomira v predvidenem trajanju programa.

Panoge, po katerih je veliko povpraševanja, ne najdejo vedno ustrezno usposobljenih

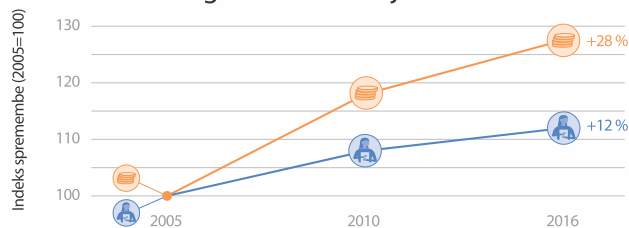

Le **14 %** je diplomantov tehnike in proizvodne tehnologije in gradbeništva.

Le **4 %** je diplomantov informacijske in komunikacijske tehnologije.

Povečano financiranje omogoča nadaljnjo širitev terciarnega izobraževanja

Celotni izdatki

Število študentov

Koristi terciarnega izobraževanja

Večja zaposlenost

85 % s terciarno izobrazbo

76 % s srednješolsko izobrazbo

Višje plače

Primerjava plač s plačami srednješolsko izobraženih

38 % več zaslužijo 25–34-letniki.

70 % več zaslužijo 45–54-letniki.

• Večja odpornost na dolgotrajno brezposelnost
% dolgotrajno brezposelnih med brezposelnimi po izobrazbi

terciarna: **29 %**

srednješolska: **36 %**

PRIMARNO IN SEKUNDARNO IZOBRAŽEVANJE

Dosežena izobrazba

Srednješolska izobrazba

Leta 2018 **15 %** 25–34-letnikov ni imelo srednješolske izobrazbe.

Delež oseb, ki so končale srednjo šolo, se je povečal z

40 % oseb, ki so prvič končale srednješolsko izobraževanje, je v letu 2017 pridobilo strokovno ali poklicno izobrazbo.

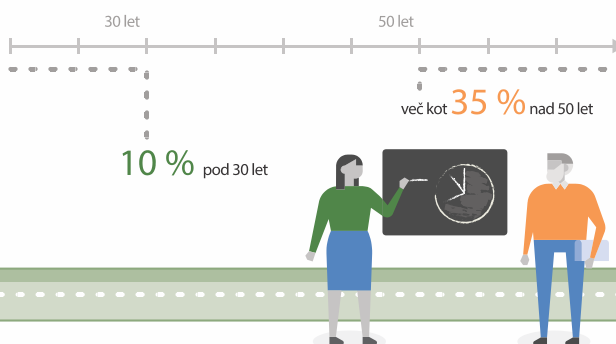
Več mlajših odraslih pridobi terciarno izobrazbo po končani srednji šoli kot pred desetletjem.

25–34-letniki s terciarno izobrazbo:

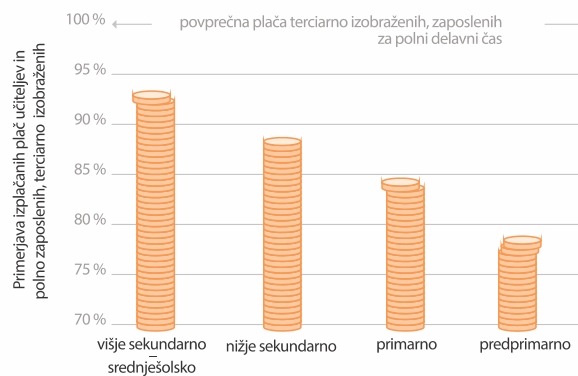

Učitelji se starajo

Starost učiteljev v primarnem in sekundarnem izobraževanju:

Učitelji zaslužijo manj kot drugi terciarno izobraženi delavci

Povečana poraba

Javni izdatki ustanov primarnega, sekundarnega in posekundarnega neterciarnega izobraževanja, 2005–2016:

+18 % ↑

K višjim stroškom so prispevali (Nižje sekundarno, 2005–2017)

višje zakonsko določene plače:

+8 % ↑

manjši oddelki:

-6 % ↓

POUDARKI O SLOVENIJI V ZBORNiku EAG 2019

Izdatki za izobraževanje v deležu BDP nespremenjeni

Slovenija je iz javnih kot iz zasebnih virov skupaj za delovanje izobraževalnih ustanov (brez vrtcev), vključno z raziskovanjem, v letu 2016 namenila enak delež kot v letu prej, kar je 4,3 % BDP. Države OECD so v povprečju namenile 5 % BDP, države EU23 pa 4,5 % BDP (Tabela C2.1).

Od leta 2010, ko je bil v Sloveniji delež porabe za izobraževalne ustanove 5,9 % BDP (EAG 2013), do 2016 se je v Sloveniji delež zmanjšal za 16,2 odstotkov. Padec v BDP je bil v tem obdobju večji kot v državah OECD in EU23, kjer se je delež v BDP sicer tudi znižal, a v povprečju za 8 v OECD in 11 odstotkov v EU23. V tem času se je BDP povečal – v Sloveniji za 5,1 odstotkov, v OECD za 14,8 in v EU23 za 11,3 odstotkov (Tabela C2.3.).

Za vrtce namenimo več kot v EU23 in OECD

V Sloveniji smo v letu 2016 za delovanje vrtcev namenili 1,1 % BDP, medtem ko je ta delež v OECD znašal 0,8 % in v EU23 0,9 %. V primerjavi z letom 2012 se je v Sloveniji in EU23 delež znižal za 0,2 oziroma 0,1 odstotnih točk, v državah OECD pa je delež ostal nespremenjen (Tabela B2.4).

Skupna poraba za predšolsko vzgojo in formalno stopenjsko izobraževanje od primarne do vključno terciarne ravni je v letu 2016 po podatkih EAG znašala 5,3 % BDP, kar je manj kot v povprečju EU23 (5,4 %) in OECD (5,8 %).

V predšolsko vzgojo in varstvo je bilo v Sloveniji leta 2017 vključenih 74 % dvoletnikov, kar je več od povprečja v državah OECD in EU23, kjer je vključenih 62 % njihovih vrstnikov. V Sloveniji zasebne vrtce obiskuje 5 % predšolskih otrok, kar je manj kot povprečno v državah OECD (34 %) in EU23 (26 %).

Visoka vključenost v izobraževanje, predvsem pri mladih in visoko izobraženih

Leta 2018 je bilo med 18 do 24-letniki v Sloveniji 67 % takih, ki so bili vključeni v izobraževanje, 23 % je bilo zaposlenih, 9,5 % pa jih ni bilo niti zaposlenih niti v izobraževanju (NEET). Delež mladih v tej starosti, ki so bili vključeni v izobraževanje, je nad povprečjem OECD (53 %) in EU23 (57 %), delež tistih, ki niso bili niti zaposleni niti se niso izobraževali, pa je bil pod povprečjem OECD (14,3 %) in EU23 (13,4 %) (Tabela A2.1).

Pri vključenosti odraslih v formalno in neformalno izobraževanje v letu 2016 je Slovenija s 46-odstotno udeležbo en odstotek pod povprečjem držav OECD, ki so sodelovale v anketi o izobraževanju odraslih (*Adult Education Survey*). Razlika med Slovenijo in drugimi državami se kaže pri vključenosti glede na raven dosežene izobrazbe. V Sloveniji se je 15 % odraslih, ki nimajo končane srednje šole, udeležilo formalnega ali neformalnega izobraževanja, v primerjavi s povprečjem drugih držav, kjer je ta delež 26 %. Pri terciarno izobraženih v Sloveniji je ta udeležba znašala 71 %, kar je nad povprečjem držav, udeleženih v anketi o izobraževanju odraslih (66 %) (Tabela A7.1).

Privlačno poklicno izobraževanje

V Sloveniji je med tistimi (mladimi in odraslimi), ki so v letu 2017 prvič zaključili srednješolsko izobraževanje, 67 % takih, ki so zaključili strokovni ali poklicni program, kar je visoko nad povprečjem OECD (40 %) in EU23 (43 %). Višji delež poklicno usmerjenih diplomantov višjega sekundarnega izobraževanja kot v Sloveniji so zabeležili le na Slovaškem in v Avstriji. (Tabela B 3.1).

Delež delovno aktivnih mladih odraslih, starih 25–34 let, z najvišjo doseženo srednješolsko

izobrazbo je bil leta 2018 enak deležu njihovih vrstnikov s terciarno izobrazbo in je v obeh primerih znašal 85 %. V povprečju je bilo delovno aktivnih mladih z višje sekundarno izobrazbo ali posekondarno neterciarno izobrazbo v OECD 78 %, v EU23 pa 79 %, pri tistih s terciarno izobrazbo je odstotek delovno aktivnih mladih v povprečju OECD in EU23 (84 %) primerljiv s slovenskim (Tabela A3.2). Pri mladih torej raven izobrazbe v Sloveniji ni imela enakega vpliva na delovno aktivnost, kot je značilno za prostor OECD in tudi sicer za celotno populacijo v Sloveniji (24–65 let), v kateri so v bistveno večjem deležu zaposleni tisti, ki so dosegli terciarno izobrazbo (Tabela A3.1).

Za diplomante srednješolskega izobraževanja v Sloveniji je značilno tudi, da se v veliki meri vpišejo v terciarno izobraževanje. Neposredno po zaključku srednješolskega izobraževanja se je v programe 1. stopnje vpisalo 64 % diplomantov srednješolskega strokovnega izobraževanja in 80 % diplomantov gimnazijskih programov (Slika B4.a).

Vse bolj izobraženi

Delež terciarno izobraženih mlajših odraslih, starih 25–34 let, se je v Sloveniji povečal s 30 % v letu 2008 na 41 % v 2018, vendar je bil še vedno pod povprečjem OECD (44 %) in EU23 (43 %). (Tabela A1.2) V vrh OECD se Slovenija umešča po deležu oseb, ki so dosegle doktorsko ali primerljivo raven izobrazbe. V populaciji mlajših odraslih jih je leta 2018 imelo 5,3 % doktorat znanosti ali primerljivo raven izobrazbe. Med odraslimi, starimi 25–64 let, je bilo takih 3,8 %. V OECD in EU23 pa je imelo tovrstno izobrazbo v povprečju 0,8 mlajših odraslih in 1,1 % 25–64-letnikov (Sliki A1.3 in B7.1).

Za Slovenijo je značilen tudi večji osip iz terciarnega izobraževanja kot v državah, ki so posredovale podatke za letošnje izdajo EAG. Po podatkih EAG leta 2017 v Sloveniji 20 % študentov v drugem letu po vpisu na študijski program prve stopnje ni bilo več vključenih v terciarno izobraževanje, v OECD je bilo povprečje 12 %. Tri leta po teoretičnem trajanju programa v Sloveniji ni diplomiralo in ni bilo več vpisanih 40 % študentov, v povprečju za države s podatki je bil ta delež 24 % (Tabela B5.3).

Otroke, učence in dijake največkrat poučujejo ženske, študente moški

V Sloveniji se je delež učiteljev v osnovnih in srednjih šolah, mlajših od 30 let, od leta 2016 do 2017 dvignil za dve odstotni točki in je znašal 7 % (OECD 10 %). Hkrati pa se je enako zmanjšal delež starejših od 50 let in je znašal 36 %, kar je enako kot povprečje OECD. (Tabela D5.1)

V učiteljskem poklicu v Sloveniji do terciarnega izobraževanja so v 2017 še vedno prevladovali ženske. Na predšolski ravni jih je bilo 97 %, enako kot povprečno v državah OECD. Na primarni in nižji sekundarni ravni, torej v osnovnošolskem izobraževanju, je bilo v šolah 88 % učiteljic (OECD 83 % na primarni, 69 % na nižji sekundarni ravni), v srednjih šolah pa 67 % učiteljic (OECD 60 %). Na terciarni ravni so med učitelji prevladovali moški tako v državah OECD kot tudi v Sloveniji, kjer je bilo povprečno 44 oziroma 43 % žensk. Vendar so med učitelji na terciarni ravni, mlajšimi od 30 let, prevladovali ženske, kar 63 % jih je bilo v Sloveniji in 52 % v OECD (Tabeli D5.2 in D5.3).

Po podatkih EAG je leta 2018 imelo višješolsko ali nižjo izobrazbo v Sloveniji 24 % vzgojiteljev v vrtcih ter 22 % učiteljev razrednega pouka in 26 % učiteljev predmetnega pouka v osnovni šoli⁷, kar je visok delež glede na druge države, ki so posredovale podatke za primarno in nižjo sekundarno izobraževanje – večji delež na primarni ravni izkazuje le Brazilija, na nižji sekundarni pa nobena izmed držav (Tabela X2.11a – na spletu).

⁷ Slovenija je za primarno raven posredovala podatke o učiteljih razrednega pouka in za nižjo sekundarno raven o učiteljih predmetnega pouka v osnovnih šolah.

Osnovnošolci malo obveznega in veliko neobveznega pouka

Slovenija sodi med 10 držav, kjer imajo učenci (šolsko leto 2018/19) najmanj obveznega pouka na primarni in nižji sekundarni ravni, kamor v Sloveniji razvrščamo osnovnošolsko izobraževanje (6389 ur v času obveznega izobraževanja, povprečje OECD 7590 ur, EU23 7261 ur). Ob tem smo ena izmed držav z največ neobveznega pouka – 1375 ur, kar predstavlja 17 % ur obveznega pouka v osnovni šoli. Le 8 od 36 držav je posredovalo podatke o neobveznem pouku. Od ostalih držav jih je 15 poročalo, da nimajo podatkov, 21 držav pa, da neobveznega pouka ne ponujajo. V Sloveniji se med neobvezni pouk uvršča dopolnilni in dodatni pouk, interesne dejavnosti in neobvezne izbirne predmete, ne pa tudi podaljšanega bivanja in jutranjega varstva (Tabela D1.1).

Slovenija po obsegu počitnic, ki jih imajo učenci v nižjem sekundarnem izobraževanju, med državami ne izstopa. S 14 tedni se uvršča v sredino, podoben obseg počitnic imajo tudi vrstniki v Avstriji, Grčiji, Italiji, Španiji, na Poljskem, Švedskem in Madžarskem. Največ počitnic imajo po podatkih EAG učenci na Irskem (17,7 tednov), najmanj pa v Mehiki (8,4 tednov), od evropskih držav pa v Švici (9,5 tednov) (Slika D1.a).

Odrasli so pogosto prostovoljci

EAG 2019 prinaša tudi zanimive poudarke o socialnih izidih izobraževanja, kot npr. o socialni povezanosti, ravnovesju med poklicnim in zasebnim življenjem, delovni intenzivnosti in fleksibilnosti, branju knjig in podobno. Iz predstavljenih podatkov izhaja, da dosežena raven izobrazbe vpliva na socialne izide.

Podatki iz statistike Skupnosti o dohodku in življenjskih pogojih (EU-SILC-2015) kažejo, da v Sloveniji odrasli, stari 25–64 let, ne glede na doseženo raven izobrazbe, bolj pogosto od povprečja držav, vključenih v raziskavo, sodelujejo v dejavnostih formalnega neplačanega prostovoljstva, kot npr. v okviru društva, kluba ali organizacije. V Sloveniji je bilo takih 31 %, kar je 6 odstotnih točk več od povprečja vseh držav iz raziskave. Največ je bilo prostovoljcev s terciarno (v Sloveniji 39 %, povprečje držav 31 %), najmanj pa z manj kot srednješolsko izobrazbo (v Sloveniji 19 %, povprečje držav 15 %).

Slovenski odrasli ne odstopajo bistveno od povprečja držav iz raziskave glede vključenosti v kulturne ali športne dejavnosti, obstoja osebe, ki jo lahko prosijo za pomoč, in druženja s prijatelji. Jih pa manjši delež poroča o vsakodnevni aktivnosti na družbenih omrežjih. V Sloveniji je 19 % odraslih uporabljalo družbena omrežja, medtem ko je povprečje v državah iz raziskave 30 %. Za terciarno izobražene je v Sloveniji vrednost 22 %, povprečje pa 36 % (Tabela A6.1).

Večji delež terciarno izobraženih odraslih kot tistih, ki dosegajo nižje ravni izobrazbe, vsaj enkrat tedensko bere knjigo. Po podatkih mednarodne raziskave o kompetencah odraslih PIAAC (2012 in 2015) v Sloveniji med vsemi terciarno izobraženimi, starimi 25–64 let, vsak teden bere 42 % odraslih, v OECD državah pa povprečno 49 %. Medtem ko bere knjigo vsak teden le slaba petina srednješolsko izobraženih v Sloveniji in dobra tretjina v državah OECD. Bolj pogosto berejo ženske, odrasli nad 45 let in bolj izobraženi (Tabela A6.a – na spletu).

IV. PREGLED KAZALNIKOV, TABEL IN SLIK V EAG 2019

Poglavje A: UČINKI IZOBRAŽEVALNIH INSTITUCIJ IN VPLIVI UČENJA

A1: IZOBRAZBA ODRASLIH

Kazalnik A1 prikazuje deleže odrasle populacije, ki so dosegli določeno raven izobrazbe. Prikazuje splošno raven spretnosti in znanja prebivalcev, ki so na voljo trgu dela. Je temeljni kazalnik podpore drugim podrobnejšim podatkom o izobraževanju v državah.

Tabela A1.1.	Izobrazba odraslih, starih 25–64 let, 2018
Tabela A1.2.	Trendi v izobrazbi odraslih, starih 25–34 let, po spolu, 2008 in 2018
Tabela A1.3.	Področja študija odraslih s terciarno izobrazbo, starih 25–64 let, 2018
Slika A1.1.	Področja študija odraslih s terciarno izobrazbo, starih 25–64 let, 2018
Slika A1.3.	Izobrazba odraslih, starih 25–34 let, 2018
Slika A1.2.	Porazdelitev odraslih, starih 25–34 let, s terciarno izobrazbo po ravneh terciarnega izobraževanja, 2018
Slika A1.4.	Delež terciarno izobraženih žensk v deležu terciarno izobraženih moških po starostni skupini 2018
Slika A1.a.	Porazdelitev nedavnih diplomantov terciarnega izobraževanja po področjih študija, glede na področja študija vseh terciarno izobraženih, starih 25–64 let, 2017, 2018
Slika A1.b.	Delež diplomantov s področja tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva med vsemi 25–64 let starimi terciarno izobraženimi in nedavnimi diplomanti, 2017, 2018

A2: PREHOD IZ IZOBRAŽEVANJA NA TRG DELA: KJE SO MLADI DANES?

Izobraževanje in trg dela sta nujno povezani dejavnosti in obe bistvenega pomena na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Prehod je kompleksen proces in nanj vplivajo dejavniki, kot sta dolžina in kakovost šolanja, razmere na trgu dela, ekonomski pogoji in demografija. Visoka stopnja splošne brezposelnosti ta prehod še oteži, saj imajo osebe z več delovnimi izkušnjami na splošno prednost pred novinci na trgu dela. Kadar so razmere na trgu dela slabe, posamezni ostanejo v izobraževanju dlje: visoke stopnje brezposelnosti znižujejo oportunitetne stroške izobraževanja. Kazalnik prikazuje celovito sliko mladih, ki se izobražujejo, kot tudi položaj tistih, ki so se nedavno nehali izobraževati, glede na njihov delovni status. Prikazuje deleže mladih, ki se ne izobražujejo in niso delovni aktivni (NEET).

Tabela A2.1.	Delež mladih, starih 18–24 let glede na vključenost v izobraževanje in zaposlitveni status, 2018
Tabela A2.2.	Trendi deleža mladih odraslih glede na vključenost v izobraževanje, zaposlitveni status in starost, 2008 in 2018

Tabela A2.3.	Delež mladih, starih 18–24 let glede na vključenost v izobraževanje, zaposlitveni status in trajanje nezaposlenosti, 2018
Slika A2.1.	Delež mladih, starih 18–24 let, ki se ne izobražujejo, glede na status aktivnosti na trgu dela, 2018
Slika A2.2.	Delež mladih odraslih, ki se ne izobražujejo in so nezaposleni, po starostnih skupinah, 2018
Slika A2.3.	Delež nezaposlenih mladih, starih 18–24 let, ki se ne izobražujejo, glede na trajanje nezaposlenosti, 2018
Slika A2.4.	Delež mladih, starih 25–29 let, ki se ne izobražujejo in niso delovno aktivni, po izobrazbi, 2018

A3: VPLIV IZOBRAZBE NA SODELOVANJE NA TRGU DELA

Stopnja delovne aktivnosti in brezposelnosti po doseženih ravneh izobraževanja je eden od ključnih pokazateljev pomena izobraževanja za uspeh na trgu dela. Ta kazalnik še posebej izpostavlja neugodne posledice nedokončanega srednješolskega – višje sekundarnega izobraževanja. Podatki o trgu dela, kot na primer delež oseb glede na aktivnost (delovno aktivni in brezposelni) po doseženi izobrazbi, predstavljajo tako koristi, povezane z izobraževanjem, kot tudi oceno možnosti posameznih izobrazbenih skupin na trgu dela.

Tabela A3.1.	Stopnja delovne aktivnosti odraslih, starih 25–64 let, glede na izobrazbo, 2018
Tabela A3.2.	Trendi stopnje delovne aktivnosti odraslih, starih 25–34 let, glede na izobrazbo in spol, 2008 in 2018
Tabela A3.3.	Stopnja delovne aktivnosti, brezposelnosti in neaktivnosti odraslih, starih 25–34 let, glede na izobrazbo, 2018
Tabela A3.4.	Stopnja delovne aktivnosti terciarno izobraženih odraslih glede na področje študija, 2018
Tabela A3.5.	Stopnja brezposelnosti odraslih, starih 25–64 let, glede na trajanje brezposelnosti in izobrazbo, 2018
Slika A3.1.	Stopnja delovne aktivnosti terciarno izobraženih odraslih glede na področje študija, 2018
Slika A3.2.	Delež dolgotrajno brezposelnih odraslih, starih 25–64 let, glede na izobrazbo, 2018
Slika A3.3.	Stopnja delovne aktivnosti in neaktivnosti terciarno izobraženih odraslih, starih 25–34 let, 2018
Slika A3.4.	Stopnja delovne aktivnosti terciarno izobraženih mlajših in starejših odraslih, 2018
Slika A3.5.	Stopnja delovne aktivnosti terciarno izobraženih mlajših odraslih glede na raven terciarne izobrazbe, 2018

⁸ T.i. kazalnik NEET (angl. Neither in employment, education or training).

Slika A3.6.	Stopnja delovne aktivnosti terciarno izobraženih odraslih po podnacionalnih regijah, 2018
Slika A3.a	Delež doktorjev znanosti, zaposlenih v dejavnosti izobraževanje, 2016
Slika A3.b	Delež samozaposlenih doktorjev znanosti v populaciji po spolu, 2016
Slika A3.c	Delež prebivalcev z doktoratom znanosti, rojenih v tujini in tujih državljanov, 2016

A.4: UČINEK IZOBRAZBE NA PLAČO

Trg dela posameznike spodbuja k razvijanju in ohranjanju spretnosti in znanj tudi z višino plače. Plača, ki prejmejo osebe z višjo stopnjo izobrazbe, ni samo spodbuda za vlaganje v izobraževanje, ampak pove tudi o ponudbi in povpraševanju po izobraževanju. Višja izobrazba pomeni navadno boljše možnosti zaposlitve in višjo plačo. Razlike med državami glede plač (bruto) odražajo različne situacije, kot so zakonodaja, ki določa minimalno plačo, močni sindikati, kakovostno delovno okolje in predvsem tudi kažejo, ali je povpraševanje po izobraženi delovni sili uravnoteženo s ponudbo, še posebej v luči sprememb v določenem časovnem obdobju. Visoke in naraščajoče plače lahko nakazujejo, da obstaja pomanjkanje visoko izobraženih kadrov in nasprotno lahko nizke in padajoče plače nakazujejo višek delovne sile. Možnost za višji zaslužek in hitreje naraščajoče plače so lahko spodbuda, da se posameznik odloči za nadaljevanje izobraževanja, ali pa le-to vpliva na izbiro področja izobraževanja. Kljub povečanju terciarne izobrazbe podatki o trendih glede relativnega zaslužka kažejo, da je povpraševanje po terciarno izobraženih posameznikih v večini držav OECD preseglo ponudbo visokošolskih ustanov, saj so plače v zadnjem desetletju naraščale. Kazalnik prikazuje tudi razliko med izplačanimi plačami ženski in moških.

Tabela A4.1.	Relativne plače zaposlenih glede na izobrazbo, 2017
Tabela A4.2.	Raven plač glede na mediano plače po izobrazbi, 2017
Tabela A4.3.	Razlike med plačami polno zaposlenih žensk in moških po izobrazbi in starostnih skupinah, 2017
Tabela A4.4.	Relativne plače terciarno izobraženih odraslih glede na področje študija, 2017
Slika A4.1.	Relativne plače terciarno izobraženih odraslih glede na izobrazbo, 2017
Slika A4.2.	Relativne plače terciarno izobraženih odraslih glede na starostno skupino, 2017
Slika A4.3.	Delež terciarno izobraženih odraslih, ki zaslužijo več kot dvakrat več od mediane, glede na raven terciarne izobrazbe, 2017
Slika A4.5.	Relativne plače terciarno izobraženih odraslih glede na področje študija, 2017
Slika A4.4.	Plače terciarno izobraženih žensk v deležu plače moških glede na področje študija, 2017

A5: FINANČNE SPODBUDE ZA VLAGANJE V IZOBRAŽEVANJE

Kazalnik natančneje proučuje spodbude za vlaganje v izobraževanje in pri tem upošteva tudi trajanje izobraževanja, stroške, možnosti na trgu dela, davke in prispevke, socialne transferje itd. Izobraževanje prinaša ekonomske koristi tako posameznikom kot tudi družbi – nižji socialni transferji in dodatni davki, ki jih plačajo posamezniki, ko zaradi višje izobrazbe prejmejo višje plačilo za svoje delo. Kazalnik prikazuje oceno neto finančnega donosa za višje ravni izobrazbe za posameznike in družbo.

Tabela A5.1a	Zasebni stroški in koristi terciarne izobrazbe moškega, 2016
Tabela A5.1b	Zasebni stroški in koristi terciarne izobrazbe ženske, 2016
Tabela A5.2a	Javni stroški in koristi terciarne izobrazbe moškega, 2016
Tabela A5.2b	Javni stroški in koristi terciarne izobrazbe ženske, 2016
Tabela A5.3a	Zasebni/javni stroški in koristi terciarne izobrazbe moškega po ravneh terciarnega izobraževanja, 2016
Tabela A5.3b	Zasebni/javni stroški in koristi terciarne izobrazbe ženske po ravneh terciarnega izobraževanja, 2016
Tabela A5.4a (na spletu)	Zasebni stroški in koristi srednješolske izobrazbe moškega, 2016
Tabela A5.4b (na spletu)	Zasebni stroški in koristi srednješolske izobrazbe ženske, 2016
Tabela A5.5a (na spletu)	Javni stroški in koristi srednješolske izobrazbe moškega, 2016
Tabela A5.5b (na spletu)	Javni stroški in koristi srednješolske izobrazbe ženske, 2016
Slika A5.1.	Zasebni neto finančni donos za moškega ali žensko s terciarno izobrazbo, 2016
Slika A5.2.	Zasebni stroški in koristi terciarne izobrazbe glede na spol, 2016
Slika A5.3.	Javni neto finančni donos za terciarno izobrazbo glede na spol, 2016
Slika A5.4.	Zasebni neto finančni donos ženske, ki ima višješolsko izobrazbo ali izobrazbo prve oziroma druge stopnje, doktorat ali enakovredno izobrazbo, 2016
Slika A5.4.	Neto finančni donos moškega s terciarno izobrazbo po diskontni stopnji, 2016

A6: POVEZAVA MED SOCIALNIMI IZIDI IN IZOBRAZBO

Izobraževanje in socialni izidi so prepoznani kot pomembni dejavniki pri razvijanju uravnotežene družbe in zato se zanimanje zanju povečuje in sega preko tradicionalnih meril uspeha, kot je prihodek ali BDP, k socialnim aspektom, kot so večje zadovoljstvo z življenjem, boljše zdravje, večja angažiranost v družbi. Ta kazalnik proučuje pomen izobraževanja za socialno povezanost in ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem v državah OECD.

Tabela A6.1	Socialna povezanost po izobrazbi, 2015 ali 2017
Tabela A6.2a	Ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem po izobrazbi, 2015 ali 2016
Tabela A6.2b	Delovna intenzivnosti in fleksibilnost po izobrazbi, 2012 ali 2015
Tabela A6.a (na spletu)	Odrasli, ki berejo knjige vsaj enkrat tedensko, po statusu aktivnosti na trgu dela, spolu, starosti in izobrazbi, 2012 ali 2015
Tabela A6.b	Povprečni rezultat besedilnih spretnosti po izobrazbi in pogostosti branja knjig, 2012 ali 2015
Tabela A6.c	Skupni učinki spremenljivk na zadovoljstvo pri delu, 2012 ali 2015
Slika A6.1	Ukrepi socialne povezanosti po izobrazbi, 2015
Slika A6.2	Vključenost v kulturne in športne dejavnosti v zadnjih 12 mesecih po izobrazbi, 2015 ali 2017
Slika A6.3	Delo v službi negativno vpliva na družinsko življenje po izobrazbi, 2015 ali 2016
Slika A6.4	Fleksibilnost dela po izobrazbi, 2012 ali 2015
Slika A6.a	Odrasli, ki berejo knjige vsaj enkrat tedensko po izobrazbi, 2012 ali 2015
Slika A6.b	Povprečni rezultat besedilnih spretnosti po pogostosti branja knjig, 2012 ali 2015
Slika A6.c	Model s posrednimi učinki izobraževanja na zadovoljstvo pri delu (Nova Zelandija, 2015)

A7: ALI SO ODRASLI ENAKO VKLJUČENI V IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

Vlaganje v izobraževanje in usposabljanje po zaključku začetnega izobraževanja je bistveno za nadgradnjo spretnosti, potrebnih na trgu dela. Globalizacija in razvoj novih tehnologij sta razširila mednarodni trg blaga in storitev. Kot rezultat, je konkurenca glede spretnosti močna, zlasti na trgih z visoko rastjo in visoko razvito tehnologijo. Učenje odraslih kot del vseživljenjskega učenja je nujno za spopadanje z izzivi, povezanimi s konkurenčnostjo gospodarstva, z demografskimi spremembami, nezaposlenostjo, revščino in družbeno izključenostjo, ki marginalizira pomemben delež posameznikov v vseh državah. Kazalnik A7 prispeva k razumevanju teh vprašanj, saj zagotavlja podatke o učenju odraslih in preverja, kdo sodeluje v teh dejavnostih izobraževanja in usposabljanja.

Tabela A7.1	Vključenost v formalno in/ali neformalno izobraževanje in usposabljanje po spolu, starostni skupini in izobrazbi, 2016
Tabela A7.2a	Vključenost v dejavnosti neformalnega izobraževanja in usposabljanja, po spolu, starostni skupini in izobrazbi, 2016
Tabela A7.2b (na spletu)	Vključenost v neformalno izobraževanje in usposabljanje, povezano ali nepovezano z delom v službi, po spolu, starostni skupini in izobrazbi, 2016

Tabela A7.2c (na spletu)	Vključenost v učenje na daljavo med odraslimi v neformalnem izobraževanju in usposabljanju, po spolu, starostni skupini in izobrazbi, 2012 ali 2015
Tabela A7.3	Vključenost v formalno izobraževanje po starostni skupini, in porazdelitev po ravneh izobraževanja, 2017
Slika A7.1	Vključenost v formalno in/ali neformalno izobraževanje in usposabljanje po izobrazbi, 2016
Slika A7.2	Vključenost odraslih, starih 25-34 let, v formalno in/ali neformalno izobraževanje in usposabljanje, 2016
Slika A7.3	Porazdelitev dejavnosti izobraževanja in usposabljanja, povezanih z delom in denarno podporo delodajalca, med terciarno izobraženimi odraslimi, vključenimi v neformalno izobraževanje, 2016
Slika A7.4	Delež vključenih v učenje na daljavo med odraslimi v neformalnem izobraževanju in usposabljanju, 2012 ali 2015
Slika A7.5	Vključenost v različne ravni formalnega izobraževanja, 2017

Poglavje B: DOSTOPNOST, UDELEŽBA IN NAPREDOVANJE V IZOBRAŽEVANJU

B1: KDO SODELUJE V IZOBRAŽEVANJU

Dobro izobraženo prebivalstvo je bistveno za ekonomski in socialni razvoj države, zato si družbe prizadevajo zagotavljati otrokom, mladini in odraslim dostop do široke palete izobraževalnih možnosti. Kazalnik B1 prikazuje udeležbo in delež vpisanih v izobraževalne programe v OECD in partnerskih državah na različnih ISCED ravneh izobraževanja, od zgodnjega otroštva do terciarnega izobraževanja. Pokriva različne dejavnike, kot so starost, vrsta programov (akademski in poklicni), način izvedbe (redni in izredni), spol udeležencev in oblika lastnine ustanov (zasebne in javne).

Tabela B1.1	Delež vpisanih ⁹ po starostnih skupinah, 2005, 2010 in 2017
Tabela B1.2	Delež vpisanih v terciarno izobraževanje po starostnih skupinah in stopnji izobraževanja, 2017
Tabela B1.3	Značilnosti študentov, vpisanih v terciarno izobraževanje, 2017
Slika B1.1	Delež vpisanih, starih 19–28 let, 2017
Slika B1.2	Povprečni delež vpisanih glede na raven študija v OECD, 2017
Slika B1.3	Delež študentov terciarnega izobraževanja po vrsti ustanove, 2017
Slika B1.4	Delež študentov prve in druge stopnje po izobraževalnem programu, 2017

⁹ Ang.: enrolment rate

B2: RAZLIKE MED SISTEMI PREDŠOLSKE VZGOJE¹⁰ PO SVETU

Predšolska vzgoja (ISCED 0), ki zajema tako programe za zgodnje otroštvo (ISCED 01) kot tudi tiste programe (ISCED 02), ki se izvajajo pred začetkom primarnega izobraževanja, je začetna faza organiziranega poučevanja za mnoge otroke in je pomembna za njihov razvoj. Medtem ko je delež vključenosti v primarno in nižje sekundarno izobraževanje med državami OECD podoben, so razlike večje, ko pogledamo predšolsko vzgojo. Kazalnik B2 prikazuje raznolikost predšolskih programov po svetu. Zajema podatke o vključenosti v programe, tipično starost otrok ob vpisu, financiranje in dolžino programov. Združuje delež vpisanih, podatke o porabi sredstev, obsegu vključenosti in opisne informacije o sistemih predšolske vzgoje in varstva, ki ponujajo bralcu celovit in smiselni pregled izvajanja predšolske vzgoje in varstva po državah.

Tabela B2.1	Delež vpisanih otrok, starih manj kot 3 leta, v predšolsko vzgojo in varstvo po vrsti storitve in starosti, 2005, 2010 in 2017
Tabela B2.2	Delež vpisanih v predšolsko vzgojo in varstvo in primarno izobraževanje po starosti, 2005, 2010 in 2017
Tabela B2.3	Otroci, vpisani v predšolsko vzgojo in varstvo (ISCED 0), v privatnih ustanovah in razmerje med otroki in učnim osebjem in najbolj pogosta kvalifikacija osebja, 2017
Tabela B2.4	Izdatki za predšolsko vzgojo in varstvo (ISCED 0) in spremembe v izdatkih v deležu BDP, 2012 in 2016
Tabela B2.5	Obseg predšolske vzgoje in varstva v OECD in partnerskih državah
Slika B2.1	Delež vključenosti otrok, starih manj kot 3 leta, v predšolsko vzgojo in varstvo, 2017
Slika B2.2	Spremembe vpisanih otrok, starih 3 do 5 let, 2005, 2010 in 2017
Slika B2.3	Izdatki za vse otroke, stare 3–5 let, vključene v predšolsko vzgojo in varstvo in primarno izobraževanje, v deležu BDP, 2016
Slika B2.4	Število otrok na vzgojitelja oziroma osebje, ki ima neposreden stik z otroki, v predšolski vzgoji (ISCED 02), 2017
Slika B2.a	Upravljanje: Kdo je odgovoren za predšolsko vzgojo in varstvo (ECEC)?

B3: ZNAČILNOSTI DIPLOMANTOV VIŠJEGA SEKUNDARNEGA IZOBRAŽEVANJA

Čeprav v mnogih državah izobraževanje po končanem nižjem sekundarnem izobraževanju ni več obvezno, imajo mladi v državah OECD, ki opustijo šolanje brez dosežene višje sekundarne izobrazbe, težave pri iskanju oziroma ohranjanju službe.

Kazalnik B3 je namenjen primerjavi pričakovanega deleža dijakov, ki bodo kadarkoli v življenju dosegli višje sekundarno izobrazbo. Ti deleži kažejo, do katere mere izobraževalni sistemi uspevajo pripraviti dijake na zahteve trga dela. Višje sekundarno (v Sloveniji srednješolsko) izobraževanje, ki obsega splošno in poklicno, pripravlja za vstop na višje ravni izobraževanja ali za trg dela. Traja navadno od dveh do pet let in v mnogih državah ni obvezno, zato mladi pogosto opustijo šolanje in ne pridobijo izobrazbe, potrebne za vstop na trg delovne sile.

¹⁰ Ang.: early childhood education

Tabela B3.1	Značilnosti diplomantov višjega sekundarnega izobraževanja poklicnih ¹¹ programov, 2017
Tabela B3.2	Značilnosti diplomantov posekundarnega neterciarnega izobraževanja poklicnih programov, 2017
Tabela B3.3	Trendi deleža diplomantov, ki so prvič končali višje sekundarno in posekundarno neterciarno izobraževanje, 2005, 2010, 2017
Slika B3.1	Povprečna starost diplomantov, ki so prvič končali višje sekundarno in posekundarno neterciarno izobraževanje, po vrsti programa, 2017
Slika B3.2	Delež diplomantk višjega sekundarnega izobraževanja po vrsti programa, 2017
Slika B3.3	Diplomanti, ki so prvič končali višje sekundarno poklicno izobraževanje, po izbranih področjih izobraževanja, 2017

B4: ZNAČILNOSTI ŠTUDENTOV, KI SE BODO VKLJUČILI V TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE

Pričakovani delež vključenosti¹² je ocena deleža ljudi, ki se bodo kadarkoli v svojem življenju vključili v posamezno vrsto terciarnega študijskega programa. Kaže tudi na dostopnost terciarnega izobraževanja, zaznana vrednost vključenosti v terciarne programe ter stopnjo pridobivanja višjih ravni znanja in spretnosti, ki jih ceni trg delovne sile. Pričakovani delež vključenosti za določeno starost je za določeno vrsto terciarnega izobraževanja razmerje med številom prvič vključenih te starosti in velikostjo celotne populacije v ustrezni starosti. Celoten delež pričakovane vključitve je vsota deležev pričakovane vključitve za vsako starost.

Tabela B4.1	Značilnosti novincev, vpisanih v terciarno izobraževanje, 2017
Tabela B4.2	Porazdelitev novincev po področju izobraževanja, spolu in ravni terciarnega izobraževanja, 2017
Tabela B4.3	Delež novincev po ravni terciarnega izobraževanja, 2017
Slika B4.1	Porazdelitev novincev v terciarnem izobraževanju po ravni izobraževanja, 2017
Slika B4.2	Povprečna starost novincev po ravni izobraževanja, 2017
Slika B4.3	Delež študentk novink po ravni izobraževanja in področju študija, 2017
Slika B4.a	Delež vpisanih študentov prve stopnje, ki so se vključili neposredno po srednješolskem izobraževanju, po vrsti srednješolskega programa, 2017
Slika B4.b	Delež diplomantov terciarnega izobraževanja s področja zdravstva in socialne varnosti, po področju študija in ravni terciarnega izobraževanja, 2017

¹¹ V publikaciji uporabljen izraz "poklicno" (vocational) izobraževanje v Sloveniji vključuje nižje in srednje poklicno izobraževanje, srednje strokovno in tehniško izobraževanje ter poklicno-tehniško izobraževanje.

¹² Ang.: entry rate

B5: ZNAČILNOSTI DIPLOMANTOV TERCIARNEGA IZOBRAŽEVANJA

Stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja je lahko koristen pokazatelj notranje učinkovitosti sistemov terciarnega izobraževanja. Vendar pa lahko študentje iz več razlogov opustijo študij: lahko ugotovijo, da so izbrali zanje neprimeren predmet ali študijski program; morda ne dosegajo standardov izobraževalne ustanove, zlasti v terciarnih sistemih, ki zagotavljajo razmeroma prost dostop; ali pa najdejo privlačno zaposlitev, preden končajo študijski program. Študenti lahko tudi ugotovijo, da programi ne ustrezajo njihovim pričakovanjem ali potrebam na trgu dela. Ta kazalnik prikazuje trenutno stopnjo dokončanja terciarnega izobraževanja v izobraževalnih sistemih, tj. odstotek študentov, ki so vpisani in diplomirajo na terciarnih programih. Nizka stopnja dokončanja kaže, da izobraževalni sistem ne ustreza potrebam študentov.

Tabela B5.1	Stopnja dokončanja rednih študentov terciarnega izobraževanja po ravni izobraževanja in spolu, 2017
Tabela B5.2	Stopnja dokončanja rednih študentov terciarnega izobraževanja po ravni izobraževanja in vrsti končanega srednješolskega programa, 2017
Tabela B5.3	Status rednih študentov prve stopnje v različnih časovnih okvirih po začetku študija, 2017
Tabela B5.a (na spletu)	Razlika stopnje dokončanja študentov, ki so se vključili v program prve ali enakovredne stopnje, pri uporabi metode prave in presečne kohorte, 2017
Tabela B5.b (na spletu)	Porazdelitev vpisanih študentov v programe prve ali enakovredne stopnje glede na migrantsko ozadje, 2017
Tabela B5.c (na spletu)	Porazdelitev študentov, vključenih v programe prve ali enakovredne stopnje, po izobrazbi staršev, 2017
Slika B5.1	Stopnja dokončanja rednih študentov, ki so se vključili v študij prve ali enakovredne stopnje, 2017
Slika B5.2	Stopnja dokončanja rednih študentov, ki so se vključili v program prve ali enakovredne stopnje, po vrsti končanega srednješolskega programa, 2017
Slika B5.3	Delež študentov prve stopnje, ki niso več vpisani v izobraževanje (in niso diplomirali), v različnih časovnih okvirih po začetku študija, 2017
Slika B5.4	Status rednih študentov prve stopnje po teoretičnem trajanju študija in tri leta po teoretičnem trajanju, 2017
Slika B5.a	Stopnja dokončanja rednih študentov, ki so se vključili v program prve ali enakovredne stopnje, po izobrazbi staršev, 2017
Slika B5.b (na spletu)	Stopnja dokončanja rednih študentov, ki so se vključili v program prve ali enakovredne stopnje, glede na migrantsko ozadje, 2017

B6: ZNAČILNOSTI MEDNARODNO MOBILNIH ŠTUDENTOV

Delež mednarodno mobilnih študentov med vsemi vpisanimi v terciarnem izobraževanju kaže na obseg mobilnosti študentov v OECD in partnerskih državah. Kazalnik prikazuje globalne trende

v mobilnosti študentov¹³ in glavne ciljne države mednarodnih študentov. Raziskuje razloge za izbiro ciljne države študija in kaže porazdelitve mednarodnih študentov po izvornih državah in regijah, vrsti študijskega programa in področju študija ter porazdelitve študentov nacionalnih populacij, ki so vpisani v študij izven svoje države.

Tabela B6.1	Mobilnost mednarodnih in tujih študentov v terciarnem izobraževanju, 2010, 2013 in 2017
Tabela B6.2	Porazdelitev mednarodnih in tujih študentov po področjih študija in regiji izvora, 2017
Tabela B6.3	Vzorci mobilnosti tujih in mednarodnih študentov, 2017
Tabela B6.4	Porazdelitev mednarodnih in tujih študentov v terciarnem izobraževanju po državi izvora, 2017
Tabela B6.5	Porazdelitev mednarodnih in tujih študentov v terciarnem izobraževanju po ciljni državi, 2017
Tabela B6.a	Kreditna mobilnost v evropskih državah, članicah OECD, 2017
Slika B6.1	Vhodna mobilnost študentov v terciarnem izobraževanju, 2010 in 2017
Slika B6.2	Rast vpisa mednarodnih in tujih študentov v terciarno izobraževanje po svetu, 1998–2017
Slika B6.3	Vhodna mobilnost študentov terciarnega izobraževanja po ravni študija, 2017
Slika B6.4	Mednarodni tržni delež v izobraževanju, 2017
Slika B6.5	Porazdelitev mednarodnih in tujih študentov po državi izvora, 2017
Slika B6.a	Predvideni prispevek regij k terciarno izobraženim prebivalcem, starim 25–34 let, na svetu, 2015–2030

B7: DOKTORANDI¹⁴ (DOKTORSKI ŠTUDENTI)

Doktorski študijski programi so pomemben del terciarnega izobraževanja in močno vplivajo na spodbujanje inovacij, raziskav in znanja. Kazalnik B7 predstavlja značilnosti doktorantov – diplomantov doktorskega študija – (starost, področja študija, mednarodno). Ocenjuje prednosti pri plačah in stopnji delovne aktivnosti doktorjev znanosti v primerjavi z diplomanti druge stopnje in analizira razlike med spoloma na doktorski ravni.

Tabela B7.1	Značilnosti doktorantov (diplomantov doktorskega študija), 2017
Tabela B7.2	Porazdelitev doktorantov po področjih študija, 2017
Tabela B7.3	Stopnja delovne aktivnosti odraslih, starih 25–34 let, z visokošolsko izobrazbo druge in tretje stopnje, 2018

¹³ Tuji študenti so študenti, ki niso državljani države, v kateri študirajo. Mednarodni/mobilni študenti so tisti, ki so prečkali državno mejo in se preselili v drugo državo zaradi študija. V državi, v katero so odšli študirat, nimajo stalnega prebivališča oziroma imajo status nerezidentov.

¹⁴ Doktorand označuje posameznika, ki se pripravlja na doktorat, doktorant pa posameznika, ki je doktorski študij že zaključil.

Slika B7.1	Delež doktorantov, starih 25–64 let, 2018
Slika B7.2	Delež mednarodnih doktorantov, 2017
Slika B7.3	Starostna porazdelitev novincev doktorskega študija, 2017
Slika B7.5	Delež diplomantk na področju naravoslovnih ved, matematike in statistike z visokošolsko izobrazbo druge in tretje stopnje, 2017
Slika B7.4	Relativna stopnja delovne aktivnosti doktorjev znanosti v primerjavi z diplomanti druge stopnje, 2018

Poglavje C: FINANČNI VIRI V IZOBRAŽEVANJU

C1: IZDATKI ZA IZOBRAŽEVALNE USTANOVE NA UČENCA

Zahteve po visokokakovostni vzgoji in izobraževanju, ki se lahko izkaže v višjih stroških na učenca, je potrebno uravnotežiti z drugimi potrebami po javnih sredstvih in z davki. Zato se v javnih razpravah pogosto postavlja vprašanje, ali se vloženi viri za izobraževanje ustrezno povrnejo. Čeprav je težko oceniti optimalni obseg sredstev, ki omogočajo vsakemu učencu pripravo na življenje in delo v sodobni družbi, je lahko mednarodna primerjava stroškov izobraževalnih ustanov na učenca koristna referenčna točka. Kazalnik prikazuje javne in zasebne izdatke izobraževalnih ustanov glede na število vključenih učencev (v FTE¹⁵).

Tabela C1.1	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca, 2016
Tabela C1.2	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca za jedrne izobraževalne storitve, pomožne storitve in raziskovalno-razvojne dejavnosti ¹⁶ , 2015
Tabela C1.3	Indeks spremembe celotnih izdatkov za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca, 2005, 2011 in 2016
Tabela C1.4 (na spletu)	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca, v razmerju do BDP na prebivalca, 2016
Tabela C1.5 (na spletu)	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca glede na obliko lastnine ustanove, 2016
Tabela C1.6 (na spletu)	Kumulativni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca, v starosti 6–15 let, 2016
Slika C1.1	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca po ravneh izobraževanja, 2016
Slika C1.2.a	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca glede na vrsto storitev, 2016

¹⁵ Ang.: Full-time equivalent student – ekvivalent rednega učenca

¹⁶ Ang.: R&D

Slika C1.3	Kumulativni izdatki za izobraževalne ustanove na učenca v ekvivalentu rednega učenca, v starosti 6–15 let, 2016
------------	---

C2: DELEŽ NACIONALNEGA BOGASTVA, KI SE GA PORABI ZA IZOBRAŽEVALNE USTANOVE

Ta kazalnik prikazuje, kolikšen delež nacionalnega bogastva se namenja za izobraževalne ustanove. Izdatki za izobraževalne ustanove so investicija, ki lahko prispeva k pospeševanju ekonomske rasti, h krepitvi produktivnosti, k osebnemu in družbenemu razvoju in zmanjšanju družbenih neenakosti. Podatki o izdatkih za izobraževalne ustanove, izraženi v deležu BDP, pokažejo, kakšen pomen država daje izobraževanju (v smislu razpoložljivih virov). Kazalnik tako pokriva izdatke šol, univerz in drugih javnih in zasebnih ustanov, ki izvajajo ali podpirajo izobraževalne storitve (izobraževalne storitve, ki jih izvajajo podjetja kot del dualnih programov).

Tabela C2.1	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove v deležu BDP, 2016
Tabela C2.2	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove v deležu BDP po virih sredstev, 2016
Tabela C2.3	Indeks spremembe celotnih izdatkov za izobraževalne ustanove v deležu BDP, 2005, 2011 in 2016
Tabela C2.4 (na spletu)	Trendi javnih izdatkov za izobraževalne ustanove v deležu BDP, 2005, 2011 in 2016
Slika C2.1	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove v deležu BDP, 2016
Slika C2.2.a	Celotni izdatki za izobraževalne ustanove v deležu BDP po virih sredstev, 2016
Slika C2.3	Indeks spremembe celotnih izdatkov za izobraževalne ustanove v deležu BDP, 2010, 2016

C3: OBSEG JAVNEGA IN ZASEBNEGA FINANCIRANJA IZOBRAŽEVALNIH USTANOV

V mnogih državah OECD je razmerje med javnim in zasebnim vlaganjem v izobraževanje pomembno politično vprašanje. Nekateri deležniki opozarjajo, da bi lahko porušeno ravnoesje odvrnilo potencialne študente, da bi se vpisali v terciarno izobraževanje. Ta kazalnik raziskuje razmerje med javnim in zasebnim financiranjem, ki je namenjeno izobraževalnim ustanovam na posamezni ravni izobraževanja. Prav tako razčleni zasebno financiranje na izdatke gospodinjstev in izdatke drugih zasebnih entitet.

Tabela C3.1	Relativni delež javnih, zasebnih in mednarodnih izdatkov za izobraževalne ustanove, končni viri sredstev, 2016
Tabela C3.2	Relativni delež javnih, zasebnih in mednarodnih izdatkov za izobraževalne ustanove, začetni viri sredstev, 2016
Tabela C3.3	Trendi deleža javnih, zasebnih in mednarodnih izdatkov za izobraževalne ustanove, 2005, 2010 in 2016
Slika C3.1	Porazdelitev transferjev ter javnih in zasebnih izdatkov za izobraževalne ustanove, 2016

Slika C3.2.a	Porazdelitev javnih in zasebnih izdatkov za izobraževalne ustanove, 2016
Slika C3.3	Spremembe relativnega deleža javnih, zasebnih in mednarodnih izdatkov za izobraževalne ustanove, 2010, 2016

C4: CELOTNA JAVNA PORABA ZA IZOBRAŽEVANJE

Javni izdatki za izobraževanje¹⁷, ki jo izrazimo v deležu celotne javne porabe, pokaže, kakšen pomen daje država izobraževanju v primerjavi z drugimi sektorji, kot na primer z zdravstvom, socialo, obrambo. Ustrezna raven javnega financiranja izobraževanja zagotavlja dostopnost izobraževanja za vse in tako vsem članom družbe omogoča enakovredne možnosti za izobraževanje. Ta kazalnik se osredotoča na javne izdatke za izobraževanje in spreminjanje javne porabe.

Tabela C4.1	Celotni javni izdatki za izobraževanje v deležu izdatkov sektorja država, 2016
Tabela C4.2	Celotni javni izdatki za izobraževanje po virih sredstev, 2016
Tabela C4.3	Trendi celotnih javnih izdatkov za izobraževanje v deležu celotnih izdatkov sektorja država, 2005, 2010 in 2016
Slika C4.1	Sestava celotnih javnih izdatkov za izobraževanje v deležu celotnih izdatkov sektorja država, 2016
Slika C4.2	Indeks spremembe celotnih javnih izdatkov za izobraževanje v deležu celotnih izdatkov sektorja država, 2010, 2016
Slika C4.3.	Porazdelitev začetnih virov javnih sredstev za izobraževanje in spremembe deleža sredstev po transferju po javnofinančnih ravneh, 2016

C5. ŠOLNINE ZA ŠTUDIJ IN JAVNE POMOČI ŠTUDENTOM TERCIARNEGA IZOBRAŽEVANJA

Politične odločitve o uvedbi šolnin, ki jih zaračunajo višje- in visokošolski zavodi, vplivajo tako na stroške, ki jih imajo za študij študenti, kot tudi na potrebna sredstva za ustanove terciarnega izobraževanja. Subvencije za študente in njihove družine so mehanizem, s katerim oblasti spodbujajo vključenost v izobraževanje, posebej študente iz družin, ki imajo nizke prihodke, in jim tako pokrijejo del stroškov, povezanih z izobraževanjem. Na ta način oblasti zagotavljajo enake možnosti za izobraževanje. Ta kazalnik prikazuje povprečno letno šolnino, ki jo zaračunajo javne in zasebne ustanove, in obstoj sistema posojil oziroma pomoči v državah. Kazalnik analizira, če so štipendije/pomoči in posojila bolj pogosta v državah, kjer ustanove zaračunavajo višje šolnine.

Tabela C5.1	Letne povprečne (ali najbolj pogoste) šolnine, ki jih zaračunajo terciarne ustanove domačim in mednarodnim študentom, 2017/18
Tabela C5.2	Šolnine, ki jih zaračunajo terciarne ustanove v USD preračunanih z uporabo standarda kupne moči, in odstotek domačih študentov, prejemnikov finančne pomoči, 2017/18

¹⁷ Celotni javni izdatki za izobraževanje zajemajo vse proračunske izdatke za formalno-stopenjsko izobraževanje mladine in odraslih na ravni države in občin. Zajeti so javni izdatki neposredno za izobraževalne ustanove in transferji gospodinjstvom (štipendije, subvencije za prehrano, vozovnice, bivanje, učbeniki ipd). Finančni podatki za Slovenijo so zbrani po mednarodno primerljivi metodologiji z vprašalnikom UOE.

Tabela C5.3	Javna posojila, odplačila in odpisi dolgov študentom terciarnega izobraževanja, 2017/18
Tabela C5.4	Spremembe politike šolnin in javnih pomoči študentom, 2007/08–2017/18
Slika C5.1	Šolnine, ki jih zaračunajo javne ustanove terciarnega izobraževanja domačim študentom, glede na raven izobraževanja, 2017/18
Slika C5.2	Najnižje, najvišje in povprečne (ali najbolj pogoste) šolnine, ki jih zaračunajo javne ustanove domačim študentom študijskih programov prve ali enakovredne stopnje, 2017/18
Slika C5.3	Porazdelitev študentov, prejemnikov javnih/z državnim jamstvom posojil ali štipendij za študijske programe prve ali enakovredne stopnje, 2017/18
Slika C5.a	Odstotek poplačanih javnih študentskih posojil

C6: IZDATKI ZA IZOBRAŽEVANJE GLEDE NA VRSTO PORABE

Porazdelitev porabe glede na različne vrste izdatkov (tekoči, investicijski) lahko vpliva na kakovost storitev (kot npr. plače učiteljev), na izobraževalne objekte (vzdrževanje) in zmožnost izobraževalnega sistema, da se prilagodi demografskim spremembam in trendom vpisa. Primerjava med državami glede razporejanja izdatkov za izobraževanje ponuja vpogled v organizacijo in delovanje njihovih izobraževalnih ustanov. Ta kazalnik primerja razdelitev porabe na tekoče in investicijske izdatke in znotraj tekočih še na več kot tri tipične glavne namene za izobraževalne ustanove. Predstavlja pa tudi razlike, v izdatke na študenta za osnovne izobraževalne storitve, pomožne storitve in raziskave in razvoj.

Tabela C6.1	Delež tekočih in investicijskih izdatkov po ravneh izobraževanja, 2016
Tabela C6.2	Tekoči izdatki gleda na kategorijo vira storitev, 2016
Tabela C6.3	Delež tekočih izdatkov glede na kategorijo vira in obliko lastnine ustanove, 2016
Slika C6.1	Delež investicijskih izdatkov glede na obliko lastnine ustanov, 2016
Slika C6.2	Porazdelitev tekočih izdatkov v javnih in zasebnih izobraževalnih ustanovah, 2016

C7. DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA IZDATKE ZA PLAČE UČITELJEV

Učiteljevo nadomestilo je praviloma največji del izdatkov za izobraževanje in s tem izdatkov na učenca. Stroški za plače učiteljev so odvisni od obsega pouka, učne obveznosti, plače in potrebnega števila učiteljev glede na velikost oddelka. Stroški na učenca se po državah razlikujejo. Razlike med državami lahko pojasnimo s štirimi naštetimi vrstami stroškov, povezanih z učitelji. Kazalnik C7 preučuje politične odločitve držav pri vlaganju svojih sredstev v osnovno in srednješolsko izobraževanje.

Tabela C7.1	Stroški plače učiteljev na učenca po ravneh izobraževanja, 2017
Tabela C7.2	Vplivi različnih dejavnikov na stroške plače učiteljev na učenca v primarnem izobraževanju, 2017

Tabela C7.3	Vplivi različnih dejavnikov na stroške plače učiteljev na učenca v nižje sekundarnem izobraževanju, 2017
Tabela C7.4 (na spletu)	Vplivi različnih dejavnikov na stroške plače učiteljev na učenca v višje splošnem sekundarnem izobraževanju, 2017
Tabela C7.5a (na spletu)	Dejavniki, upoštevani pri izračunu stroškov plače učiteljev na učenca v javnih ustanovah v primarnem izobraževanju, 2017
Tabela C7.5b (na spletu)	Dejavniki, upoštevani pri izračunu stroškov plače učiteljev na učenca v javnih ustanovah v nižje sekundarnem izobraževanju, 2017
Tabela C7.5c (na spletu)	Dejavniki, upoštevani pri izračunu stroškov plače učiteljev na učenca v javnih ustanovah v splošnem višje sekundarnem izobraževanju, 2017
Tabela C7.a	Kako ohraniti stroške plače konstantne – kaj bi se lahko zgodilo, če se velikost oddelka zmanjša za enega učenca, 2017
Slika C7.1	Letni stroški plače učiteljev na učenca v javnih ustanovah po ravneh izobraževanja, 2017
Slika C7.2	Vplivi različnih dejavnikov na stroške plače učiteljev na učenca v javnih ustanovah v primarnem izobraževanju, 2017
Slika C7.3	Indeks spremembe plače učiteljev in povprečne velikosti oddelkov v primarnem izobraževanju, 2005–2017

Poglavje D: **UČITELJI, UČNO OKOLJE IN ORGANIZACIJA V ŠOLAH**

D1: KOLIKO ČASA UČENCI PREŽIVIMO V RAZREDU

Obseg pouka, ki se izvaja v formalnih razredih, zajema velik delež javnega vlaganja v učenje in je osrednja sestavina učinkovitega šolanja. Obseg pouka in dejavnosti, ki potekajo po pouku in so dostopne učencem, so pomemben pokazatelj možnosti, ki jih imajo učenci za učenje. Ta kazalnik odraža odločitve držav v zvezi s skupnim številom ur obveznega in neobveznega pouka in porazdelitvijo ur po predmetih. Poleg tega ponuja pregled o fleksibilnosti kurikulov. Vse to nakazuje, kateri snovi, ki naj bi se je učili učenci pri določeni starosti, pripisujejo na ravni posamezne države in/ali regije večji pomen.

Tabela D1.1	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju, 2019
Tabela D1.2	Organizacija obveznega splošnega izobraževanja, 2019
Tabela D1.3a	Obseg pouka po predmetih v primarnem izobraževanju, 2019
Tabela D1.3b	Obseg pouka po predmetih v nižje sekundarnem izobraževanju, 2019
Tabela D1.4 (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju po starosti, 2019
Tabela D1.5a (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 6-letnike, 2019

Tabela D1.5b (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 7-letnike, 2019
Tabela D1.5c (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 8-letnike, 2019
Tabela D1.5d (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 9-letnike, 2019
Tabela D1.5e (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 10-letnike, 2019
Tabela D1.5f (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 11-letnike, 2019
Tabela D1.5g (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 12-letnike, 2019
Tabela D1.5h (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 13-letnike, 2019
Tabela D1.5i (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 14-letnike, 2019
Tabela D1.5j (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 15-letnike, 2019
Tabela D1.5k (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 16-letnike, 2019
Tabela D1.5l (na spletu)	Obseg pouka v obveznem splošnem izobraževanju za 17-letnike, 2019
Slika D1.1	Obseg obveznega pouka v splošnem izobraževanju, 2019
Slika D1.a	Počitnice v splošnem nižje sekundarnem izobraževanju, 2019
Slika D1.2a	Obseg pouka po predmetih v primarnem izobraževanju, 2019
Slika D1.2b	Obseg pouka po predmetih v nižje sekundarnem izobraževanju, 2019

D2: ŠTEVILO UČENCEV NA UČITELJA IN VELIKOST ODDELKOV

Velikost oddelka¹⁸ je tema mnogih razprav in pomemben dejavnik šolske politike v mnogih državah. Manjše število učencev v oddelku naj bi omogočalo učitelju, da se lahko bolj prilagodi potrebam vsakega posameznika in tudi zmanjša čas, ki je potreben za reševanje motenj pri pouku (disciplinske težave). Manjši oddelki naj bi bili tudi razlog, zaradi katerega starši ponekod svoje otroke vpišejo v določeno šolo. Ta kazalnik proučuje število učencev v oddelku v primarnem in nižje sekundarnem izobraževanju, za Slovenijo torej v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju ter 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju.

Razmerje med učenci in učnim osebjem¹⁹ je pomemben pokazatelj virov, namenjenih izobraževanju. Razmerje se izračuna tako, da se število učencev, izraženih v ekvivalentu rednega učenca, na določeni ravni izobraževanja deli s številom učiteljev v ekvivalentu polnega

¹⁸ Ang.: class size

¹⁹ Ang.: ratio of students to teaching staff

delovnega časa na tej ravni in v podobnih ustanovah. Vendar to razmerje ne upošteva časa pouka učencev v primerjavi z dolžino učiteljevega delovnega dne, kot tudi ne upošteva obsega poučevanja učiteljev. Zato ga ni mogoče razlagati glede na velikost oddelka.

Tabela D2.1	Povprečna velikost oddelka glede na obliko lastnine ustanove (2017) in indeks sprememb med letoma 2005 in 2017
Tabela D2.2	Število učencev na učitelja v izobraževalnih ustanovah po ravneh izobraževanja, 2017
Tabela D2.3	Število učencev na učitelja glede na obliko lastnine ustanove, 2017
Slika D2.1.	Število študentov na učitelja v terciarnem izobraževanju glede na obliko lastnine ustanove, 2017
Slika D2.2.	Povprečna stopnja rasti števila študentov in učiteljev v terciarnem izobraževanju, 2005–2017
Slika D2.3.	Povprečna velikost oddelka v primarnem izobraževanju, 2005, 2017

D3: PLAČE UČITELJEV IN RAVNATELJEV

Plače učiteljev in ravnateljev predstavljajo največji posamezni strošek šolskega izobraževanja in imajo neposreden vpliv na privlačnost učiteljskega poklica. Vplivajo na odločitev o vpisu na študijske programe za izobraževanje učiteljev in zaposlitev v šoli. Finančna kriza (2008) je v mnogih državah sprožila razmislek o zmanjšanju javne porabe, vendar morajo politični odločevalci pazljivo obravnavati plače učiteljev, ko skušajo hkrati zagotavljati kakovost poučevanja in uravnotežiti izobraževalni proračun. Plačilo in delovni pogoji so namreč pomembni, ko skušamo zagotoviti, da se najboljši, visoko sposobni posamezniki odločijo za študij in zaposlitev v šoli ter da tam tudi ostanejo zaposleni.

Kazalnik odraža zakonsko določene osnovne plače učiteljev glede na uradne plačne lestvice in dejansko izplačane plače, ki vključujejo tudi dodatke in druge bonitete. Predstavlja tudi ravni, na katerih se odloča o učiteljskih plačah in merila, ki se pri tem upoštevajo. Učitelji za posamezne dejavnosti ne prejema nujno le dodatnega plačila, ampak se jim lahko zmanjša učna obveznost. Tudi to je pomemben del poplačila učiteljem za njihovo delo.

Tabela D3.1a	Zakonsko določene plače učiteljev z najpogostejšo kvalifikacijo na različnih točkah učiteljske kariere, 2018
Tabela D3.1b (na spletu)	Zakonsko določene plače učiteljev z najpogostejšo kvalifikacijo na določeni ravni izobraževanja, 2018
Tabela D3.1c (na spletu)	Zakonsko določene plače učiteljev z minimalno kvalifikacijo, potrebno za vstop v učiteljski poklic, 2018
Tabela D3.2a	Primerjava dejansko izplačanih plač učiteljev in ravnateljev s plačami terciarno izobraženih delavcev, 2017
Tabela D3.2b (na spletu)	Primerjava zakonsko določenih plač učiteljev s plačami terciarno izobraženih delavcev, 2018
Tabela D3.2c (na spletu)	Primerjava dejansko izplačanih plač učiteljev s plačami terciarno izobraženih delavcev po starostnih skupinah in spolu, 2017

Tabela D3.2d (na spletu)	Primerjava zakonsko določenih plač ravnateljev s plačami terciarno izobraženih delavcev, 2018
Tabela D3.3a (na spletu)	Primerjava zakonsko določenih plač učiteljev z najpogostejšo kvalifikacijo po ravneh izobraževanja, 2018
Tabela D3.3b (na spletu)	Primerjava zakonsko določenih plač učiteljev z minimalno kvalifikacijo, potrebno za vstop v učiteljski poklic, v referenčnem letu, 2018
Tabela D3.4	Povprečna dejansko izplačana plača učiteljev in ravnateljev po starostnih skupinah in spolu, 2016
Tabela D3.5a (na spletu)	Trendi zakonsko določenih plač učiteljev z najpogostejšo kvalifikacijo na različnih točkah učiteljske kariere, 2000–2018
Tabela D3.5b (na spletu)	Trendi zakonsko določenih plač učiteljev z minimalno kvalifikacijo, potrebno za vstop v učiteljski poklic, 2000–2018
Tabela D3.6 (na spletu)	Začetna/najvišja zakonsko določena plača učiteljev z minimalno/najvišjo kvalifikacijo, 2017
Tabela D3.7 (na spletu)	Merila za določitev osnovne plače in dodatkov za učitelje v javnih ustanovah, po ravneh izobraževanja, 2018
Tabela D3.8 (na spletu)	Raven, na kateri se odloča o uporabi meril za določitev osnovne plače in dodatkov za učitelje, po ravneh izobraževanja, 2018
Tabela D3.9 (na spletu)	Struktura sistema nadomestil za ravnatelje, 2018
Tabela D3.10	Najnižja/najvišja zakonsko določena plača ravnateljev z minimalno kvalifikacijo, 2018
Tabela D3.11 (na spletu)	Merila za določitev osnovne plače in dodatkov za ravnatelje v javnih ustanovah po ravneh izobraževanja, 2018
Tabela D3.12 (na spletu)	Raven, na kateri se odloča o uporabi meril za določanje osnovne plače in dodatkov k plači ravnateljev, po ravneh izobraževanja, 2017
Slika D3.1	Primerjava plač učiteljev ²⁰ in ravnateljev v nižje sekundarnem izobraževanju s plačami terciarno izobraženih delavcev, 2017
Slika D3.2	Zakonsko določene plače učiteljev v nižje sekundarnem izobraževanju na različnih točkah učiteljske kariere, 2018
Slika D3.3	Spremembe plač učiteljev v državah OECD, 2005–2018
Slika D3.4	Najnižja in najvišja zakonsko določena plača učiteljev in ravnateljev v nižje sekundarnem izobraževanju, 2018
Slika D3.5	Dejansko izplačane plače učiteljev in ravnateljev v nižje sekundarnem izobraževanju, 2017

²⁰ V Sloveniji so to učitelji predmetnega pouka v osnovni šoli.

D4: KOLIKO UČITELJI POUČUJEJO

Predpisani delovna in učna obveznost le delno določata resničen obseg dela učiteljev, vendar pa omogočata dragocen vpogled, kaj se v posamezni državi od učiteljev pričakuje. Skupaj s plačami učiteljev in povprečno velikostjo oddelkov ta kazalnik predstavlja ključni ukrep, povezan z delom učiteljev. Ure pouka in obseg drugega dela in nalog, ki jih mora opraviti učitelj, so bistvene za privlačnost poklica. Delež časa, ki ga učitelji porabijo za poučevanje, pokaže tudi, koliko časa porabijo za druge dejavnosti – kot so priprava na pouk, popraviljanje izdelkov, strokovno usposabljanje in sestanki s sodelavci. Več kot učitelji učijo, manj časa se lahko posvetijo pripravi na pouk in ocenjevanju učencev ter drugim podobnim nalogam.

Tabela D4.1	Organizacija poučevanja učiteljev, 2018
Tabela D4.1b	Organizacija delovnega časa učiteljev, 2019
Tabela D4.2	Število ur poučevanja na leto, 2000, 2005–2018
Tabela D4.3	Naloge učiteljev po ravneh izobraževanja, 2018
Tabela D4.3b	Druge odgovornosti učiteljev po ravneh izobraževanja, 2018
Slika D4.1	Število ur poučevanja na leto v splošnem nižje sekundarnem izobraževanju, 2000, 2005 in 2018
Slika D4.2	Število ur poučevanja na leto po ravneh izobraževanja, 2018
Slika D4.3	Število ur poučevanja na leto v splošnih in poklicnih programih višje sekundarnega izobraževanja, 2018
Slika D4.4	Odstotek delovnega časa učiteljev nižje sekundarnega izobraževanja, namenjenega poučevanju, 2018
Slika D4.5 (na spletu)	Dejansko in zakonsko določeno število ur poučevanja v splošnem nižje sekundarnem izobraževanju, 2017
Slika D4.a	Učna obveznost ravnateljev po ravneh izobraževanja, 2018

D5: KDO SO UČITELJI

V mnogih državah OECD se ukvarjajo s problemom, kako zagotoviti ustrezno število dovolj usposobljenih učiteljev v prihodnosti, ko pričakujejo, da bo vedno več vključenih v izobraževanje. Če je v starejši starostni skupini večji delež učiteljev, morajo države razviti učinkovite politike, da bodo učitelje ob upokojitvi nadomestile. Starost učiteljev je tudi eno od pogostih meril za dodatno plačilo oziroma višjo plačo (napredovanje po plačni lestvici), kar vpliva na izdatke za izobraževanje. Kazalnik predstavlja strukturo učiteljev primarnega in sekundarnega izobraževanja glede na starost in spol.

Tabela D5.1	Porazdelitev učiteljev glede na starost, 2017
Tabela D5.2	Porazdelitev učiteljev glede na spol, 2017
Tabela D5.3	Porazdelitev učiteljev po spolu in starostnih skupinah (2017) in odstotek učiteljic vseh starosti, 2005 in 2017
Slika D5.1	Porazdelitev učiteljev v terciarnem izobraževanju glede na spol, 2017

Slika D5.2	Delež učiteljev, mlajših od 30 let, po ravneh izobraževanja, 2017
Slika D5.3	Delež učiteljev primarnega in sekundarnega izobraževanja v prebivalstvu, po starostnih skupinah, 2017

D6: VPISNI SISTEMI IN INTERES ZA TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE

V terciarno izobraževanje se vključuje vse večje število študentov, skupaj z vse večjim deležem mednarodnih študentov. Na spremembo vpisa na terciarno raven vpliva povečanje populacije mladih s potrebno ravno izobrazbo za prijavo in vpis v terciarne izobraževalne ustanove, želja teh mladih, da nadaljujejo študij na terciarni ravni in tudi število mest, ki so na voljo v terciarnih ustanovah. Ta kazalnik analizira, kako lahko razlike v sprejemnih sistemih v terciarne ustanove pomagajo razložiti razlike v številu prijavljenih v terciarne ustanove.

Tabela D6.1a	Organizacija sistema vpisa in prijavnega postopka za terciarne programe prve stopnje v javnih ustanovah, 2017
Tabela D6.1b (na spletu)	Organizacija sistema vpisa in prijavnega postopka za terciarne programe prve stopnje v zasebnih ustanovah, odvisnih od države, 2017
Tabela D6.1c (na spletu)	Organizacija sistema vpisa in prijavnega postopka za terciarne programe prve stopnje v neodvisnih zasebnih ustanovah, 2017
Tabela D6.2a	Uporaba izpitov/testov in dodatnih meril v sistemu vpisa za terciarne programe prve stopnje v javnih ustanovah, 2017
Tabela D6.2b (na spletu)	Uporaba izpitov/testov in dodatnih merila v sistemu vpisa za terciarne programe prve stopnje v zasebnih ustanovah, odvisnih od države, 2017
Tabela D6.2c (na spletu)	Uporaba izpitov/testov in dodatnih meril v sprejemnem sistemu za terciarne programe prve stopnje neodvisnih zasebnih ustanovah, 2017
Tabela D6.3	Najnižja kvalifikacija in učni uspeh, ki sta zahtevana za vpis v terciarno izobraževanje (perspektiva države), 2017
Tabela D6.4 (na spletu)	Oblasti, odgovorne za sistem sprejemnih izpitov za terciarne programe prve stopnje, 2017
Tabela D6.5a (na spletu)	Namen in uporaba izpitov/testov in meril pri odločanju o vpisu/sprejemu v terciarne programe prve stopnje v javnih ustanovah, 2017
Tabela D6.5b (na spletu)	Namen in uporaba izpitov/testov in meril pri odločanju o vpisu/sprejemu v terciarne programe prve stopnje v zasebnih ustanovah, odvisnih od države, 2017
Tabela D6.5c (na spletu)	Namen in uporaba izpitov/testov in meril pri odločanju o vpisu/sprejemu v terciarne programe prve stopnje v zasebnih ustanovah, neodvisnih od države, 2018
Slika D6.1	Uporaba omejitve števila študentov na področjih izobraževanja in ustanovah v državah z odprtimi in selektivnimi sistemi, 2017
Slika D6.2	Namen in uporaba nacionalnih/centralnih izpitov kot merilo pri odločanju o sprejemu v terciarne ustanove, 2017

Slika D6.a	Prijavljeni v terciarne programe prve stopnje glede na status prijavitelja, po področjih študija, 2016
Slika D6.b	Prijavljeni v terciarne programe prve stopnje po statusu prijav, 2016
Slika D6.c	Prijavljeni v terciarne programe prve stopnje po statusu prijav in mednarodnem statusu prijaviteljev, 2016